

Dostáváte do rukou první číslo BRYONORY, zpravodajc, který by chtěl především zlepšit vzájemnou komunikaci a informovanost o naší jednotlivé i společné aktivitě, ale přinášet i některé informace ze světa týkající se činnosti bryologických a lichenologických sekcí zahraničních i mezinárodních, novinkách v oboru, zajímavostech apod. a zároveň informovat o naší činnosti v zahraničí.

Zpravodaj bude vycházet dvakrát ročně - na začátku a na závěr sezóny. Jako příloha Bryonory bude střídavě vycházet československá bibliografie lichenologická (lichá čísla) a bryologická (sudá čísla). Snahou bude co nejúplněji podchytnout práce čs. autorů publikované v ČSSR i v zahraničí od roku 1985, a to jak články odborné, tak i populární (kromě recenzí). Prosíme proto členy sekce o bezprostřední zasílání citací vlastních prací na adresu Z.Soldána (mechorosty) a J.Lišky (lišejníky). Vítány budou i citace publikovaných prací jiných autorů (např. nečlenů sekce).

Sekce i Bryonora budou naším společným cílem, a proto jejich náplň i koncepce se budou postupně měnit a - doufejme - zlepšovat. Chtěli bychom proto vyzvat členy sekce k účasti na této práci; redakční rada uvítá jak příspěvky a drobné zprávy (zajímavosti od nás i ze světa, zprávy o literatuře a akcích sekce, recenze, oznámení, výzvy, informace o zajímavých nálezech, výtažky - např. formou určovacího klíče - z monografií kritických taxonů atd.), tak i náměty, připomínky i výtoky koncepční.

Pro název našeho zpravodaje jsme vybrali řadové jméno lišejníku Bryonora, jež byl nedávno popsán (skupina Lecanora castanea). Nešlo nám však ani tak o konkrétní význam tohoto jména, ale spíše o jeho zvukomalebnost, vyjadřující symbolicky ideu naší sekce.

redakce Bryonory

XXX XXX XXX XXX XXX XXX XXX XXX XXX XXX

TECHNIKA ZBERU LIŠAJNÍKOV A MACHORASTOV V ŠPECIÁLNYCH PRÍPADOCH

V štátom uznanej bažantnici v katastri obce N. poľovník striehnúci na lišku výstrelom z brokovnice omylom smrteľne zranil botanika S.D. V jeho pozostalosti sa okrem iného našiel tiež rukopis, venovaný niektorým metodologickým otázkam zberu lišajníkov a machorastov. Napriek tomu, že elaborát morálne zastaralý a že nesúhlasíme s niektorými etickými postulátmi autora, rozhodli sme sa ho uverejniť. Jednému na poučenie, inému, ako napokon dokazuje osud autora, na výstrahu. Našťastie vďaka neustálej a neúprostnej korozii genofondu našich rastlín, je väčšina opisovaných kolíznych situácií dnes už takmer vylúčená. Ale čo, ak predsa?

V niektorých prípadoch nám naša stavovská botanická krkosť veľmi získavať materiál aj vtedy, ak podmienky na zber nie sú zvlášť priaznivé, ba niekedy sú aj veľmi nepriaznivé. Nemyslím tým pravda podmienky klimatické, ale sociálne. To znamená, že niekedy sa naše záujmy a záujmy iných sociálnych skupín ľahko môžu dostať do priameho antagonizmu. Za priehrdtie príkladov: zber v ŠPR alebo CHKO, v ovocnom sade, vinnohrade alebo na plantáži, zber na múroch sakrálnych pamiatok, plochách, v parkoch, v okolí účelových budov, na zariadeniach plavebnej správy či na cintorínoch, nikdy nevyvolá nadšenie majiteľov a kompetentných orgánov. To všetko sú prípady, ktorým hovorím špeciálne.

Pri zbere materiálu v takýchto prípadoch máme tri možnosti:
1. Nemeniť techniku ani taktiku zberu a neobzerať sa na skutočnosť, že sme vlastne do istej miery ohrození.

Metóda môže byť úspešná - ale nemusí a práve vtedy, nás môže doviesť do poriadnej šlamastiky. V zásade ju neodporúčam. Hovorí sa síce že risk je zisk, ale mohla by sa azda použiť iba na veľmi krátkodobé akcie za následnej aplikácie taktiky vedenia partizánskej vojny (hit and run away tactic). Ale ani vtedy netreba precenovať vlastné sily a podceňovať situáciu. Predstavte si napríklad ľahko-vážneho zberateľa, ktorý získava nitrofilné lišejníky zo sochy pred dedinským kostolom v čase ukončenia bohoslužieb... V prípade, že metóda č. 1 zlyhala, ostáva iba jedna ako tak efektívna zbraň: Pokorné správanie a účinná lútosť, nikdy hádky. Na ne možno iba doplatiť, ako to ostatne dokazuje príhoda čestného člena British Lichen Society s ŠPR Sílovskej skalý. Dociel nevyskúšanou obranou je simulovanie nesvojprávosti ("robiť sa blbom"). Niekeď urobí pravé divy hocijaký úradný dokument alebo menší bakšiš (v závislosti od geografických podmienok) od ponuky cigarety po odpredaj člena/ky expedície do otroctva, hoci účinok ex post samozrejme rýchlo klesá. To však už zabíeam do možnosti

č.2. Kompromis čiže dohoda s majiteľom alebo správcom objektu

Metódu možno používať, ale v zásade nesie so sebou zbytočné komplikácie (napríklad prietahy a administratívne orgie pri získavaní povolenia pre výskum v ŠPR). V prípade odmietnutie privoláva akútne podozrenie majiteľa, znemožňujúce ďalší zber.

Napokon zostáva možnosť

č.3. čiže Prispôsobenie techniky a taktiky zberu špeciálnej situácii
Odporúčam ju najviac. Aby však zber prešiel úspešne a bez nepríjemných následkov a dohier, treba úzkostlivo dodržiavať nasledovné zásady:

a) Dokonalé maskovanie. Jeho účelom je:

aa) Nevzbudiť pozornosť už pred začiatkom akcie.

bb) Vzbudiť a nasmerovať diametrálne odlišným smerom. Príklady:

Montér, hubár, zberateľ liečivých rastlín, poľovník, dvojica milencov (úspešné, žiaľ model/ka je málokedy poruke), v nůdzi turista, obecný miškár (čs. nunváň).

b) Utajenie zberu.

Účelom je nevzbudiť nežiadúci záujem počas akcie. Preto miniaturizujeme pracovné nástroje, materiál diskrétno ukládame na nenápadné miesta, v extrémnych prípadoch neváhame vložiť ich do vrečka nohavíc, kabáta, sukne či do zánadria (len zberateľky). Obmedzujeme hlučnosť pracovného výkonu, napríklad na prácu so sekáčom a kladivom používame kus hrubej kože alebo gummy (v nůdzi - aj za cenu rýchleho zničenia - použijeme vreckovku). Vyhýbame sa zberu rastlín na miestach kde dozrieva hrozno alebo ovocie.

c) Zakrývanie stop.

Z budov, sôch, plavebných zariadení berieme podľa možnosti nie veľké vzorky z najmenej nápadných miest a odštepky maskujeme prahom alebo hlinou. Obnážené drevo stromov okamžite zatierame vlhkou hlinou alebo aspon machom. Aj tu dodržiavame zásadu odberať materiál z najmenej viditeľných partií!

d) Dodržiavanie bezpečnostného odstupu.

Nesmieme pripustiť priblíženie cudzej osob na vzdialenosť menšiu než 50 m (strelba soľou, dohod kameňa!!!). Tým si zaručíme ešte na dlhé roky radosť z nazbieraných položiek, predídeme zraneniam a azda získame aj priazeň našich nadriadených, ktorí neskôr aspon v nekrologu ocenia našu iniciatívu.

Toľko elaborát. Žiaľ, zásady v ňom uvodené nezachránily autora pred tragickým koncom. Vďakašajte si ich, možno vám prinesú viac šťastia...

J. Žiaran